

Harry Potter och Kristus

Recensionsartikel om *Harry Potter*-böckerna

Daniel Ringdahl

Predikant och ordförande i ELU
daniel.ringdahl@roseniuskyrkan.se

Även i dagens populärkultur skapas nytt som kan visa sig ha bestående värde. Om det gäller ungdomsböckerna om Harry Potter och hans vänner är tidigt att uttala sig om men att döma av de teman som bygger upp berättelsen finns förutsättningar. Historien bärs nämligen upp av två av de eviga teman som djupt präglar litteraturhistorien – de om död och kärlek – utan att för den skull kännetecknas av ytlig förenkling som är vanlig. Författaren visar i sin artikel i stället hur dessa beståndsdelar i berättelsens upplösning smälter samman på ett sätt som är snarlikt det bibliska dramat.¹

Inledning

Böckerna om den ovanlige pojken Harry Potter började erövra världen för drygt tio år sedan.

Sedan dess har det blivit sju böcker som har sålt i över 450 miljoner exemplar och är översatta till 73 språk. Filmerna är de mest inkomstbringande någonsin. Nu har de sista böckerna och filmerna släppts och det går att få en överblick över vad böckerna handlar om.

Det blir då tydligt att böckerna bär drag av den kristna frälsningsberättelsen och att paralleller går att dra mellan Harry Potter och Kristus. Hur går det ihop? Jag börjar med en kort sammanfattning av berättelsen.

När Harry Potter fyller elva år får han veta att han är trollkarl. Alldeles omedve-

ten om att det finns en annan värld som existerar i den ”vanliga” världen får han nu veta att han inte är så vanlig som han har trott. Hans föräldrar dog när tidernas värsta trollkarl, lord Voldemort, försökte döda Harry som nyfödd. Harry har sedan dess bott hos sin moster och hennes familj, familjen Dursley. ”Mr och Mrs Dursley i nummer fyra på Privet Drive var med rätta stolta över att kunna säga att de var helt normala. De var de sista man kunde tänka sig inblandade i något konstigt eller mystiskt, för de godtog verkligen inga sådana dumheter.”² De har därför dolt Harrys bakgrund och vem han egentligen är – av rädsla för att uppfattas som avvikande. Nu får Harry veta att han är en av trollkarlsvärldens mest kända personer – ett kändisskap som kommer att förfölja honom genom hela serien. Det grundar sig i att Harry är den enda människa som har överlevt en strid med Mörkrets herre, lord Voldemort. När Voldemort försökte döda Harry offrade sig hans mamma för honom och den besvärjelse som skulle döda Harry studsade tillbaka på Voldemort själv. Sedan dess har man inte sett till Voldemort. Harry Potter är känd som ”pojken som överlevde”.

Fyllda elva år kommer Harry till Hogwarts skola för häxkonster och trolldom. Här lär han känna Ron och Hermione, som blir hans bästa vänner. Han möter också flera lärare, varav de viktigaste för serien är professor Snape och

professor Dumbledore. Snape avskyr Harry och efter hand får man veta att det har att göra med hur han blev behandlad av Harrys pappa när de var studenter. Professor Dumbledore är rektor för skolan och en av de mäktigaste goda trollkarlarna genom tiderna. Han blir även Harrys vän och mentor.

Huvudtematiken i Harry Potter

Jag har funnit att två teman, *döden* och *kärleken*, dominerar i böckerna om *Harry Potter*.³ Den djupaste konflikten i *Harry Potter* är den mellan liv och död, och med serien komplett går det att se hur strävan efter odödlighet är ett bärande tema. Odödlighet kan vinnas på två sätt: genom att skapa *horrokruxer* eller genom att sammanfoga tre *dödsreliker*.⁴ I trollkarlsvärlden har i samtliga kända fall strävan efter odödlighet fört med sig död och ondska. Harry kommer att visa på en tredje väg.

Jag vill nu undersöka hur temana döden och livet används i *Harry Potter*, och börjar med döden.

Voldemort

Lord Voldemort är den ondaste och mäktigaste trollkarlen sedan urminnes tider. Han är tvivelsutan en djävulsfigur. I kristen tro är djävulen en ond andevarelse, som är berövad alla goda egenskaper förutom existensen och som själv har valt den typen av existens i sitt uppror mot Gud. Något liknande gäller för Voldemort som genom horrokruxer har valt att slita sin själ i bitar för att kunna övervinna döden. När vi möter honom i den första boken är han bara en andevarelse, som tar en annan människa i besittning för att kunna utföra sina planer. Han definieras av sin vilja till makt och går över lik för att nå fram.⁵

I *Harry Potter* avslöjar personernas

namn vilka de djupast sett är och så är det även för Voldemort: han är *Vol-de-mort*. Det är franska och betyder ”flykt från döden, stöld från döden” (eller möjligen ”vilja till död”). Voldemort eftersträvar odödlighet och överallt där han går fram dör människor.⁶ Dessutom följs han hela tiden av en orm, som är hans vän; ormen symboliserar, sedan Bibelns skapelseberättelse, djävulen. I *Harry Potter och de Visas Sten* (HP 1) får vi en aning om Voldemorts förfall när han dricker en enhörnings blod för sin överlevnad:

”En enhörnings blod kan hålla en vid liv, även om man bara är en tumsmån från döden, men till ett förfärligt pris”, förklarar kentauren Firenze för Harry Potter ... ”Man får enbart ett halvt liv, ett fördömt liv, från det ögonblick då blodet vidrör ens läppar.” ... ”Men vem skulle kunna vara så desperat?” undrade han [Harry] högt. ”Om man blir fördömd för evigt är väl döden bättre?”⁷

Ja, det är den, men Voldemort är patologiskt rädd för döden och bryr sig inte om vilka följderna blir av hans strävan att undkomma döden. Voldemort lever som evigt fördömd. Han är berövad allt vad vi förknippar med mänsklighet och är alldeles oförmögen att förstå och känna kärlek.⁸ I sin rädsla och sitt oförstånd strävar han efter att uppnå egen odödlighet genom att döda andra. Det är den strategin jag nu vänder mig till.

Horrokruxer

En av Harrys lärare, professor Snigelhorn, förklarar att en horrokrux används till att förvara en del av ens själ.⁹ För att kunna göra en horrokrux måste man döda någon. Professor Snigelhorn förklarar att mord är ett så avskyvärt brott att varje människa som gör sig skyldig till den förbrytelsen förstör sin själ. Men

man kan gå ännu längre och aktivt välja att använda mordet för att gömma undan den sönderslitna delen av själen i ett externt objekt. Då skapar man en horrokruks och mördaren garanteras att leva vidare om än kroppen dör.¹⁰ I *Harry Potter* hör denna handling till den svarstaste av all magi. I trollkarlsvärlden känner man endast till ett tidigare fall då en horrokruks har skapats. Voldemort avsåg att slita sin själ i *sju* bitar – för att försäkra sig om största möjliga överlevnadskraft – och förvara delarna i sex yttre objekt och i sin kropp. Omedvetet skapade han dock en oavsiktlig horrokruks när han försökte döda Harry som nyfödd och överförde därigenom en del av sina förmågor till Harry. Det betyder att Harry bär en del av Voldemort i sig. Genom att Voldemort utövar denna avsiktliga ondskas är det inte bara hans själ som har förstörts utan också hans mänskliga yttre, eftersom "hans själ blivit stympad bortom vår fattningsförmåga, bortom allt vi kallar vanlig ondskas".¹¹

Om jämförelsen utvidgas blir Voldemort ett exempel på vad som händer med en människa som väljer att vandra syndens väg: Synden stympar själen, förvränger vår mänsklighet och förstör den gudslighet vi är skapade till. Om jag väljer att inte omvända mig så kommer min själ och min mänsklighet att bli ytterligare vanställd efter hand. Här kan vi utgå från Voldemort för att förklara vad synden gör med oss och varför vi behöver botemedel.

Jag sammanfattar huvudkonflikten och Voldemort genom ett ord ur Hebréerbrevet: "Eftersom nu barnen hade fått del av kött och blod, fick han på liknande sätt del av kött och blod, för att han genom sin död skulle göra den maktlös som hade döden i sitt våld, det vill säga djävulen, och befria alla dem som av

fruktan för döden hade levt i slaveri hela sitt liv" (Hebr. 2:14–15). Voldemort fungerar som ett förkroppsligande av *såväl mänskligheten*, som lever i slaveri under sin fruktan för döden, *som djävulen*, som är den som håller mänskligheten som i ett koppel. Till detta hör att Voldemort inte förstår att det finns ännu värre saker än att dö – dels att leva utan kärlek, dels (och kanske främst) att dö utan att ha nått försoning.

Men om det går att skada sin själ på det här viset så måste vi ju också undra om man kan hela själen? Hermione förklarar:

"Det skulle vara oerhört smärtsamt." "Varför? Hur gör man det?" frågade Harry. "Genom ånger", sa Hermione. "Man måste verkligen känna vad man har gjort. Det finns en fotnot i boken. Känner man det kan tydligen smärtan förgöra en totalt. Jag kan inte föreställa mig att Voldemort skulle försöka sig på det, kan ni?"¹²

Ånger pekas ut som vägen till själens helande. Men det kräver att man ser och känner vidden av vad man har gjort och vill vända om. Jämför exempelvis Psaltarsalmerna 32 eller 51 – eller Petrus pingst-predikan när folket drabbas av ett styng i hjärtat och frågar vad de ska göra.¹³ Ånger och beklännelse går hand i hand, och där kan också förlåtelse ges. I slutstriden ger Harry Voldemort en sista chans till omvändelse, men Voldemort tar inte chansen; han har valt förhärdelsens väg och stänger därför inne sig själv i sitt fördärv. På liknande sätt är det med oss: Gud kallar oss till omvändelse från våra synder till att ta emot hans förlåtelse, men valet är vårt. Om vi inte svarar på Guds kallelse kommer vi att fastna med den själ som vi har förstört genom vår synd, men "om vi bekänner våra synder så är Gud trofast och rättfärdig så att han förlåter

oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet” (1 Joh. 1:9). För oss finns det därför all anledning att känna och ångra vår synd.

Så i Harry Potter-böckerna går den ena vägen till odödlighet genom att förstöra sin själ genom synd och att framhärda i ondska. Det är *högmödet*s väg, men det finns en annan.

Dödsrelikerna

En nyckel till hela Harry Potter-serien ges i berättelsen om de tre bröderna Bagge.¹⁴ Berättelsen handlar i korthet om tre bröder som lurar Döden, men Döden vill inte erkänna sig besegrad. Därför erbjuder han dem vad som är sin önskan.

Två av bröderna agerar i enlighet med klassiska laster men den tredje genom dygd. Den ene, Antiok Peverell, får *Fläderstaven*; ett tecken på längtan efter oövervinnelig makt och att få härska – Antiok beskrivs som en *stridslysten* person. Den andre brodern, Cadmus Peverell, får *Uppståndelsestenen*; ett tecken på oförsonlighet med livet och en vilja att överskrida dödens gränser – Cadmus beskrivs som en *högmödig* person. Den tredje brodern däremot, Ignotus, framställs som en *ödmjuk* och klok person. Han förstår att Döden försöker lura honom och använder därför sin ödmjukhet för att få leva länge i fred. Han får en mantel, *Osynlighetsmanteln*, som skyler honom för Döden och låter honom leva till dess han kan möta Döden som en jämlike.

Hur ska vi förstå de tre så kallade Dödsrelikerna? Jag kan inte ge något bra svar angående staven och stenen, men jag har en uppfattning om manteln: Vi sjunger ibland om den mantel som skyler den synd som gör döden till en fiende – manteln av rättfärdighet.¹⁵ Denna tolkning får stöd när vi undersöker från vem manteln

härstammar: Han heter Ignotus vilket är latin och betyder ”förlåten”. Jag vill därför föreslå att *Osynlighetsmanteln* har med förlåtelse att göra och att finna skydd för döden. I vår kristna tro motsvaras denna ”osynlighet” av Guds rättfärdighet, som Paulus talar om i till exempel Rom. 6. Jag tror att vi skulle kunna använda Osynlighetsmanteln för att ge en enkel förklaring – om än något kantig – till vad den utomordentligt viktiga trosatsen ”rättfärdiggörelse genom tro” betyder: Att vara rättfärdiggjord av tro innebär att den stympade själen helas genom Guds kärlek och att jag innesluts i Guds mantel av förlåtelse så att döden inte längre kan utgöra ett hot utan måste behandla mig som en vän. Dessutom tar Harry emot manteln – han vinner den inte, han förtjänar den inte; han får den. På samma sätt ger Gud förlåtelse åt den som vill ta emot – inte den som strävar.

Harry härstammar från Ignotus Peverell, och till Dödsrelikernas mytologi hör att den som förenar alla tre blir herre över döden. Relikerna är dock gåtfulla. Det tycks mig som att de tre relikerna avslöjar den sökandes karaktärsdrag, men den person kommer aldrig att bli relikernas rätta herre som strävar efter att äga och behärska dem. Därför säger inte skolans rektor, professor Dumbledore, rent ut till Harry var och efter vad han ska söka.¹⁶ Till slut blir Harry funnen av relikerna och kan bli dess rätte ägare, som Dumbledore förklarar:

”Det är kanske en människa på miljonen som skulle kunna förena dödsrelikerna, Harry.” [...] ”Osynlighetsmanteln tog jag av meningslös nyfikenhet, och därför kunde den aldrig ha fungerat för mig så som den fungerar för dig, dess sanne ägare. Stenen skulle jag snarare ha använt till att försöka släpa tillbaka dem som nu vilar i frid, än

till att göra min självupppoffring möjlig, som du gjorde. Du är den värdige innehavaren av dödsrelikerna.” [...] ”Varför var det nödvändigt att göra det så svårt?” Dumbledore log ett darrande leende. ”[...] Jag var rädd för att om jag utan vidare gav dig alla upplysningar om de här frestande föremålen, så skulle du kanske ta dödsrelikerna i besittning som jag gjorde, vid fel tidpunkt och av fel anledning. Om du fick tag i dem ville jag att du skulle äga dem på ett betryggande sätt. Du är den sanne herren över döden, eftersom den sanne herren inte försöker undfly döden. Han accepterar att han måste dö och förstår att det finns mycket, mycket värre saker i den levande världen än att dö.”¹⁷

Samtalet ger en viktig antydning om på vilket sätt Harry är en Kristusfigur: ”Jag är den gode herden. Den gode herden ger sitt liv för fåren” (Joh. 10:11). Och ”Han som till det yttre var som en människa ödmjukade sig och blev lydig ända till döden” (Fil. 2:7–8). Högmot och stridslystnad utmärkte två av bröderna Peverell och de förlorade båda mot Döden. Den som vann var Ignotus som utmärktes av ödmjukhet. På samma sätt är det med Harry, dödsrelikernas mästare: han är dödens sanne herre och överman eftersom han inte eftersträvade makten utan vägledes av kärlek till sina vänner. Det är detta jag nu vill undersöka.

Men störst av dem är kärleken

Kärleken

Stunden efter det att Harry har sett Snapes minne i minnessållet är en tydlig getsemanestund, där Harry, precis som Jesus, brottas med den uppgift som ligger framför honom.¹⁸ Harry förstår att hans död, och *endast* hans död, kan sätta

stopp för Voldemort. Därför väljer Harry att frivilligt överlämna sig till Voldemort; han ger upp sitt liv utan strid, av fri vilja och av kärlek till sina vänner. Hans vandring genom Den Förbjudna Skogen till Voldemort är som Jesu vandring upp till korset. Jesus säger i texten om den gode herden: ”Fadern älskar mig därför att jag ger mitt liv för att sedan ta det tillbaka. Ingen tar det ifrån mig, utan jag ger det av fri vilja” (Joh. 10:17–18). Och ”Den som vill behålla sitt liv skall mista det, men den som för min skull mister sitt liv skall vinna det” (Matt. 16:25). Så gör även Harry – utan att veta om att han kommer att få livet tillbaka. Han förklarar vid slutstriden vad hans offer betyder:

”Du kommer inte att kunna döda några av dem mer, aldrig nånsin mer. Fattar du inte? Jag var beredd att dö för att hindra dig från att skada de här människorna” ...
 ”Jag har gjort samma sak som min mamma. De är skyddade från dig. Har du inte märkt att ingen av de förtrollningar du lagt över dem varar? Du kan inte tortera dem. Du kan inte röra dem.”¹⁹

Harry har av kärlek till sina vänner gett sitt liv för sina vänner, och det har skapat ett oöverbanneligt skydd för dem alla. Här är det andra överordnade temat i Harry Potter: *kärleken*.²⁰ Den kraft som kärleken är har varit närvarande ända sedan seriens början och är någonting som Voldemort är oförmögen att förstå.²¹ Precis som Jesus och evangelisten Johannes förklarar finns det ingen större kärlek än den att ge sitt liv för sina vänner och det har såväl Harry som hans mamma, Lily, gjort. Detta, förklarar Dumbledore i slutet av femte boken, är

”en uråldrig magi” ... ”din mamma dog för att rädda dig. Hon gav dig ett kvarvarande skydd som han [Voldemort] aldrig väntat sig,

ett skydd som rinner i dina ådror den dag som idag är. Jag satte därför min tillit till din mammas blod.” [...] ”Din mammas offer gjorde blodsbandet till det starkaste skydd jag kunde ge dig.” [...] ”Han utgöt hennes blod, men det lever vidare i dig och hennes syster. Hennes blod blev din fristad.”²²

Genom hela serien löper övertygelsen om att Lilys offer ger Harry ett ogenomträngligt skydd eftersom hon gav sitt liv för Harry av uppriktig kärlek till honom. Det skyddet är kopplat till hennes blod. Lilys blod är ett säkert skydd för Harry mot det onda, liksom Harrys offer blir ett skydd för hans vänner. Detta blir tydligt när Harry möter Voldemort och Quirrell i kampen om De vises sten. När Quirrell rör vid Harry bränns hans hud eftersom Voldemort inte klarar av att komma i kontakt med något som är så impregnerat med kärlek.²³

På samma sätt kan vi åskådliggöra hur Guds kärlek och Kristi blod skyddar den som tror på Jesus: När vi tar vår tillflykt till Jesus och lever i hans kärlek har också vi ett kraftfullt skydd mot den onde. Därmed inte sagt att Harry – eller vi – är immuna mot det onda. Nej, Harry måste gång på gång välja det som är rätt framför det som är lätt, ty som Dumbledore säger: ”Det är våra val i livet, Harry, som visar vilka vi egentligen är, långt mer än våra medfödda egenskaper.”²⁴ På liknande sätt är det med oss: Även om vi lever i tron på Jesus och är skyddade av hans blod så måste vi göra aktivt och dagligt motstånd mot Satan genom att välja det goda och låta Jesu offer få prägla våra tankar, val och känslor.²⁵

Offret och segern

Det är uppenbart att Harry i många avseenden är en Kristusfigur. Inte renodlat, som Aslan i Narnia-berättelsen, men han

bär på flera omisskännliga drag och jag vill här även peka på hur han besegrar Voldemort. För att besegra Voldemort måste Harry leta upp horrokruxerna och förstöra dem. Voldemort har spridit sin sjuka själ vilket Harry behöver ställa tillrätta. Jämför med vad evangelisten Johannes skriver i sitt första brev: ”Guds Son har uppenbarats för att utplåna djävulens verk” (1 Joh. 3:8). Harry är dock själv en horrokrux, vilket får svåra konsekvenser:

Dumbledore drog ett djupt andetag och slöt ögonen. ”Berätta för honom att den natten då Lord Voldemort försökte döda honom och då Lily offrade sitt eget liv för att skydda honom, den natten studsade den dödande förbannelsen tillbaka på Lord Voldemort, och en liten bit av hans själ sprängdes bort och satte sig fast hos den enda levande varelse som fanns kvar i det där förstörda huset. En del av Lord Voldemort's själ lever inuti Harry, och det är den som ger honom förmågan att tala med ormar och en förbindelse med Lord Voldemort's tankar som han aldrig har förstått. Lord Voldemort saknar inte den här lilla biten av sin själ, men så länge den sitter fast inuti Harry och skyddas av honom, kan Lord Voldemort inte dö.” [...] ”Så pojken ... pojken måste alltså dö?” frågade Snape med tillämpat lugn. ”Och Voldemort måste själv döda honom, Severus. Det är nödvändigt.” [...] ”Har ni hållit honom vid liv för att han ska dö i rätt ögonblick? [...] Ni har fött upp honom som en gris till slakt ...”²⁶

Här är nyckeln till att besegra Voldemort. Harry har själv blivit en horrokrux och bär en del av Voldemort's ondska i sig. Den ondskan måste dödas för att Voldemort ska kunna dö. Här ser vi tydligast hur Harry är en Kristusfigur. Jesus, som

inte själv har tagit del i mörkrets och syndens gärningar, blir för vår skull gjord till synd för att befria oss och på så vis utplåna syndens verkan och straff. På samma sätt bär Harry en del av Voldemorts inom sig, och när Voldemort dödar Harry, dödar han samtidigt sig själv. Äret i Harrys panna är tecknet för horrokruken och när Harry har dött är äret försvunnet. Detta ekar av Paulus undervisning: ”Den som inte visste av synd, honom har Gud i vårt ställe gjort till synd, för att vi i honom skulle stå rättfärdiga inför Gud” (2 Kor. 5:21). ”Kristus friköpte oss från lagens förbannelse, när han blev en förbannelse i vårt ställe” (Gal. 3:13). Jämför även med Hebréerbrevet 2:14: ”... för att han genom sin död skulle göra den maktlös som hade döden i sitt våld ...”

I Snapes kommentar ligger den djupaste förklaringen till Harrys seger: ”Ni har fött upp honom som en gris till slakt ...” Det är tydligt hur Snapes tolkning av planen och Harrys utförande av den bär drag av Jesaja 53: ”Han blev misshandlad, men han ödmjukade sig och öppnade inte sin mun. Lik ett lamm som är tyst inför dem som klippar det, så öppnade han inte sin mun” (v. 7). Det är detta ödmjukhetens karaktärsdrag som gör att Harry är den rätte Dödens herre. Gradvis har Harry förstått att det bara finns ett sätt att besegra Voldemort på, nämligen genom att låta Voldemort döda honom. Jag tror inte att det är en slump att platsen som Harry kommer till sedan horrokruken i honom är förstörd heter King’s Cross, kungens kors. Genom Harrys död är det bara ormen och Voldemort som

finns kvar – i övrigt är Voldemort alldeles avklädd sin makt – och Harry måste återvända och strida mot honom en gång till innan han kan göra slut på honom för alltid.

Hur segrar då Harry till slut? Jo, han uttalar en avvärjningsbesvärjelse utan inslag av våld. Genom den besegrar han Voldemort: Voldemorts dödsförbannelse studsar tillbaka mot honom själv och Dödens förkämpe dör på eget grepp. På samma sätt förklarar Paulus att Kristus segrade: ”Han *avväpnade* härskarna och makterna och utsatte dem för allas förakt, när han triumferade över dem genom Kristus” (Kol. 2:15).²⁷ Så besegrade även Harry Potter Mörkrets Herre, Lord Voldemort.

Avslutning

Man kan säga att vi lever i tiden mellan Potters död i den Förbjudna Skogen och hans återkomst – det vill säga, vi lever i the King’s Cross. Där är Mörkrets Furste allvarligt försvagad och vi väntar på att han ska få sin dödsstöt, men han kan fortfarande skada oss. Därför måste vi göra aktivt motstånd och stänga våra hjärtan och tankar mot det onda för att låta Guds kärlek få fylla våra hjärtan; den kärlek som bränner bort det onda.

En dag kommer Jesus tillbaka och då kommer han att slutgiltigt förgöra döden och synden. Då blir den fulla kraften av hans seger synlig och vi behöver aldrig mer vara rädda och leva under dödens och ondskans slaveri. Den dagen väntar vi på med glädje.

Noter:

1. Denna artikel har tidigare publicerats i *Begrunda* nr. 2, 2012. Tack till författaren och *Begrunda* för att *Theofilos* får reproducera texten här.
2. J.K. Rowling, *Harry Potter och de vises sten* (Stockholm: Tiden, 2001), s. 11.
3. Jfr Oprah Winfreys intervju med J.K. Rowling 2011, tillgänglig på YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=kHQ281JPN4g&feature=related> (senast anlitad 2012-12-10).
4. Många begrepp får sin förklaring – eller åtminstone en referens – längre fram i texten.
5. *De vises sten*, s. 361.
6. Se t.ex. J.K. Rowlings, *Harry Potter och den flammande bägaren* (Stockholm: Tiden, 2001), s. 566.
7. *De vises sten*, ss. 319-320.
8. Se särskilt *De vises sten*, s. 367. Jfr även J.K. Rowlings, *Harry Potter och Fenixorden*, (Stockholm: Tiden, 2004), ss. 968-969, 971 och, *Harry Potter och dödsrelikerna* (Stockholm: Tiden, 2007), ss. 746-747.
9. Se särskilt J.K. Rowlings, *Harry Potter och halvblodsprinsen* (Stockholm: Tiden, 2005), kap. 23. Ordet kan komma från franskans de hors (utanför) och latinets crux (kors/kärna), alltså ”utanför kärnan”; eller överfört, ”utanför själen”, vilket är hur horrokruken används.
10. Människan i Harry Potter består alltså av såväl en kropp som en själ. Se S. Sehan, S. ”The Soul in Harry Potter” i *The Ultimate Harry Potter and Philosophy: Hogwarts for Muggles*, (red.) G. Bassham (Hoboken, N.J: Wiley, 2010), ss. 7-21.
11. *Halvblodsprinsen*, s. 509, 515.
12. *Dödsrelikerna*, s. 112.
13. Apg. 2:37-39.
14. Se kap. 21 i *Dödsrelikerna*.
15. Se t.ex. Jes. 61:10.
16. *Dödsrelikerna*, ss. 449, 739-746
17. *Dödsrelikerna*, ss. 745-746
18. Kap. 33 i *Dödsrelikerna*.
19. *Dödsrelikerna*, s. 764
20. Se den gripande artikeln om Snapes förvandling i C.J. Deavel & D.P. Deavel, ”Choosing Love: The Redemption of Severus Snape” i *The Ultimate Harry Potter and Philosophy*, ss. 53-65.
21. Se not 10.
22. *Fenixorden*, s. 963.
23. *De vises sten*, ss. 362-367.
24. J.K. Rowlings, *Harry Potter och hemligheternas kammare* (Stockholm: Tiden, 2000), s. 418.
25. Jfr t.ex. 1 Petr. 5:8-9
26. *Dödsrelikerna*, s. 709-10
27. Bibel 2000, min kurs. Vidare läsning: Granger, J. *Looking for God in Harry Potter* (Wheaton, Ill: SaltRiver, 2006); Granger, J. *The Deathly Hallows Lectures: The Hogwarts Professor Explains the Final Harry Potter Adventure*, 2:e utgåvan (Wayne, Pa: Zossima Press, 2008); Granger, J. ”Hogwarts Professor” (2010): <http://www.hogwartsprofessor.com/the-three-final-deathly-hallows-chapters-begin-with-harry-potter-lying-face-down-so-what>; Grossman, L. ”John Granger, Dean of Harry Potter Scholars: The Nerd World Interview”, *Time Techland*: <http://techland.time.com/2009/08/28/john-granger-dean-of-harry-potter-scholars-thenerd-world-interview>; Hornaday, A. ”Harry Potter and the Deathly Hallows – Part 2”, *The Washington Post*: <http://www.washingtonpost.com/gog/movies/harry-potter-and-the-deathly-hallows-part-2,1158848/critic-review>; Petre, J. ”J.K. Rowling: Christianity inspired Harry Potter”, *The Telegraph*: www.telegraph.co.uk/culture/books/fictionreviews/3668658/J-K-Rowling-Christianity-inspired-Harry-Potter.html (alla sidor anlitade 2012-12-10)